

Täysistunto

Tiistai 21.9.2021 klo 14.01—21.27

18. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2020

Kertomus K 19/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Asian käsittely keskeytettiin 17.9. pidetyssä istunnossa. Avaan keskustelun. Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.38 **Sakari Puisto ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelin aikaisemmissa pankkivaltuuston kertomuksissa muun muassa epätavanomaista rahapolitiikkaa ja myös kaavailtuja digitaalisia keskuspankkien rahoja, ja tällä kertaa menen oikeastaan aikamoiseen erikoisteemaan, jota itse asiassa Suomen Pankkikin on käsitellyt jo useita vuosia sitten. Se käsittelee Suomen Pankin kultavarantoja, joita pankilla on hieman yli 49 tonnia. Kultavarannot esitetään Suomen Pankin taseessa, jossa kullan ja kultasaamisten tämänhetkiseksi arvoksi on kirjattu 2 335 miljoonaa euroa elokuussa 2021. Kullan valuuttamääräinen arvo vaihtelee, mutta fyysinen tonnimäärä pysyy samana.

Suomen Pankin kultavarannoista valtaosa on maantieteellisesti hajautettuna säilytyksessä ulkomailla. Suomen Pankin vuonna 2013 julkistaman tiedon mukaan 51 prosenttia varannoista on Isossa-Britanniassa, Bank of Englandissa, 20 prosenttia Ruotsissa, 18 prosenttia Yhdysvalloissa, 7 prosenttia Sveitsissä, ja 4 prosenttia kultavarannoista on säilötty Suomeen.

Itse fyysiseen kultaan ei sisälly vastapuoliriskiä, vaan se on turvassa niin kauan kuin sitä säilytetään turvassa. Kullan säilytykseen voi kuitenkin sisältyä riskejä, mikäli sillä harjoitetaan niin kutsuttua leasingtoimintaa. Kun kultaa lainataan markkinoille, kullasta tulee kultasaamista ja syntyy vastapuoliriski takaisinmaksusta. Suomen Pankin taseessakin Vastaavaa-puolen ylimmäisenä kohtana on kohta "Kulta ja kultasaamiset" keskuspankkien taseiden yleisen esitystavan mukaisesti. Leasingkoroilla puolestaan voidaan tavoitella sijoitustuottoa tai kattaa kullan talletuskustannuksia. Erityisesti Lontoo tunnetaan kullan leasingtoiminnan keskuksena.

Kultamarkkinat ovat heikosti läpinäkyviä. Erilaisilla finanssi-instrumenteilla käydyt kaupat voivat ylittää varsinaisella kohde-etuudella, tässä tapauksessa fyysisellä metallilla, käydyn kaupan määrän moninkertaisesti. Erityisen hankala tilanne muodostuu, mikäli fyysiseen kultaan kohdistuu useita vaatimuksia eikä sitä ole allokoitu sarjanumeroittain. Tällainen tilanne voi syntyä, mikäli lainattua kultaa on myyty eteenpäin mahdollisesti vivutettuna useain kertaan esimerkiksi niin kutsutuilla reposopimuksilla, repurchase agree-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

ments. Järjestely rullaa normaalisti eteenpäin, mutta jos nyt samanaikaisesti usea taho vaatii nimenomaan fyysistä kultaa takaisin, sopimuksille ei välttämättä löydy riittävästi katettua fyysistä kultana ainakaan hetkellisesti, eli syntyy likviditeettiongelma. Tämä voi johtaa tilanteeseen, joka vastaa kultamarkkinoilla perinteistä pankkiryntäystä.

Vastaavanlainen tilanne syntyi 1960-luvun lopulla, kun kullin hintaa oli pidetty pitkään keinotekoisesti aliarvostettuna. Lopputuloksena Lontoon kultamarkkinat ajautuivat maksuvaikeuksiin ja kahdeksan keskuspankin muodostama niin kutsuttu Lontoon kultapooli -järjestely, London Gold Pool, romahti. Antti Kuusterä ja Juha Tarkka ovat kuvanneet tapahtumia Suomen Pankin historiaa käsittelevässä teoksessaan. Kyse ei ole siis mistään päivänpolitiikasta, vaan tapahtumat ovat varsin pitkäkestoisia ja hitaita tällä saralla.

Arvoisa puhemies! Kullin markkinat ovat volyymiltään merkittävät, ja leasingtoimintaa ja vivutettuja instrumentteja on käytössä laajaltikin. On siis syytä tarkastella mahdollisia säilytykseen kohdistuvia sopimuksellisia riskejä, mikäli niitä on.

Suomen Pankin vuosikertomuksessa on muun muassa vuonna 2009 todettu, että "sijoittamisessa käytetään rahamarkkinatalletusten kaltaisia vakuudettomia kultatalletuksia ja kullin koronvaihtosopimuksia", sivu 35. Vielä vuoden 2012 vuosikertomuksesta löytyy erittely: 0,8 miljoonaa euroa, korkotuotot kultasijoituksista, sivu 100. Tämä vastaisi oman karkean laskelmani perusteella arviolta 0,1 prosentin tuottoa, mikäli oletetaan, että puolet Suomen Pankin kullista olisi tuolloin ollut "sijoitettuna" tuottamaan korkoa. Viime aikoina on esitetty tilastoja negatiivisista kullin leasingkoroista samaan tapaan kuin markkinoilla on lainapapereita negatiivisella korolla.

Tein viime vuonna asiasta kirjallisen kysymyksen, mutta en saanut siihen ministeriöstä varsinaista vastausta itse asiasisältöön, sillä vaikka säädösvalmistelu on ministeriön puolella, Suomen Pankin valvonta on eduskunnan alla. Eduskunnan nimittämä pankkivaltuusto valvoo Suomen Pankin toimielimenä pankin toimintaa ja hallintoa mukaan lukien rahoitusvarallisuuden riskien hallinta. Siksi tahtoisin kysyä pankkivaltuustolta:

Onko Suomen Pankin kultavarantoja tällä hetkellä leasingtoiminnan piirissä yhä rahamarkkinatalletusten kaltaisina vakuudettomina kultatalletuksina, kullin koronvaihtosopimuksina tai vastaavina? Onko harkintaa tehty kyseisten sopimuksellisten riskien varalta, ja toisaalta, onko tai olisiko toiminta nykyisessä nollakorkomarkkinassa tai negatiivisten korkojen tilanteessa taloudellisesti kannattavaa?

Haluan lopuksi nostaa asian esille myös pankkien Basel III -sääntelyn vuoksi, joka tulee voimaan Lontoon kultamarkkinoilla uutisista lukemieni tietojen mukaan tammikuussa 22, lähtenä Financial Times. Tässä sääntelyssä tullaan erittelemään riskiluokitusten mukaan allokoitu fyysinen kulta kullasta, jota ei ole allokoitu. Allokoitu kulta olisi pankkien taseessa vähäriskisemmäksi arvioitua ja siten taserakenteen kannalta houkuttelevampaa. Puhutaan niin kutsutusta NSFR-säännöstä, net stable funding ratio. Haluan vielä esittää pohdittavaksi, onko tällä sääntömuutoksella mahdollisia vaikutuksia. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen Mari, olkaa hyvä.

18.43 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Suomen Pankin tehtäväkenttä on laaja, ja etenkin tällaisena koronavuosi- ja kriisi-ajan se on toki ollut valtavan merkittävä ja sitäkin laajempi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 101/2021 vp

Toiminta-ajatuksena on, että Suomen Pankki on kestävä talouden ja vakauden rakentaja, ja yksi iso osakokonaisuus tässä on ilmasto- ja ympäristökriisiin vastaaminen yhä paremmin. Tällä kriisillä tulee olemaan huomattavasti koronakriisiä tai mitään muutakaan talouskriisiä katastrofaalisempi ja syvempi ja pitkäkestoisempi vaikutus, jos käytämme luonnonvarat loppuun tai kiihdytämme luontokatoa entisestään. Onkin hienoa, että Suomen Pankki ja Finanssivalvonta ottavat ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit yhä enemmän huomioon omassa toiminnassaan, ja tätä näkökulmaa on ehdottoman tarpeen vahvistaa vielä tulevaisuudessa.

Yksi konkreettinen esimerkki on vastuullinen sijoittaminen, johon Suomen Pankki on ryhtynyt: sekä tarkastelemaan sitä, miten vastuullinen sijoittaminen onnistuu, että ottamaan sen ihan aidosti käytäntöön. Tarvitsemme yhä totta kai lisätietoa siitä, miten toimimme kestävästi ilmastonmuutoksen saralla, ja olen varma, että näissä tulevilla kertomuksissa tällä asialla on vielä suurempi painoarvo. On myös syytä kiinnittää huomiota sellaiseen sijoittamiseen, joka ei vahingoita biodiversiteettiä, ja tästäkin on yhä enemmän tietoa saatavilla. Päästöt ovat kuitenkin se, mihin ollaan keskitytty tähän mennessä. Vastuullisuusteema on kestävä kehitys, ja kannustaisin siihen, että me yhä aikaistaisimme hiilineutraaliustavoitteita. Siihen on vielä mahdollisuuksia.

On hienoa, että Suomen Pankki on kiinnittänyt monissa puheenvuoroissaan huomiota myös siihen, että Suomen koulutusaste on huolestuttavan matalalla eikä ole kehittynyt toivottavaan suuntaan, ja nostanut esiin inhimillisen pääoman merkityksen. Ajattelinkin, että Suomen Pankilla on kyllä merkittävä rooli ollut kirittäjänä monessa tärkeässä keskustelussa, etenkin viime aikoina tässä koulutuspoliittisessa keskustelussa, koska sillä on niin merkittävä vaikutus meidän tuottavuuteemme ja sitä kautta taloudelliseen pärjäämiseemme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.